

ČESKÁ REPUBLIKA

**ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY**

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Vojtěcha Šimíčka a soudců JUDr. Miluše Doškové a JUDr. Karla Šimky v právní věci žalobce: **H. T.**, právně zastoupený JUDr. PhDr. Jaromírem Saxlem, advokátem se sídlem Údolní 33, Brno, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Nad Štolou 3, PP 21/OAM, Praha 7, o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 27. 1. 2005, sp. zn. 36 Az 872/2003,

t a k t o :

- I.** Kasační stížnost **se zamítá.**
- II.** Žalovanému **se nepřiznává** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

O d ů v o d n ě n í :

Žalobce (dále jen „stěžovatel“) včas podanou kasační stížností brojí proti shora označenému rozsudku Krajského soudu v Brně, kterým byla zamítnuta jeho žaloba proti rozhodnutí Ministerstva vnitra ČR (dále jen „žalovaný“) ze dne 19. 9. 2003, č. j. OAM-5184/VL-07-ZA07-2003, jímž mu nebyl udělen azyl pro nesplnění podmínek podle § 12, § 13 a § 14 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu.

Stěžovatel v kasační stížnosti uplatňuje důvod obsažený v ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“), čímž namítá nesprávné posouzení právní otázky krajským soudem.

Stěžovatel připomíná, že žalovaný chybně opomněl přihlédnout k článku 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (publ. pod č. 209/1992 Sb., dále jen „Evropská úmluva“), který chrání právo na soukromý a rodinný život, jež na něj dopadá, neboť žije ve společné domácnosti se svou manželkou, českou občankou, a nezletilým dítětem, o které se stará. Krajský soud tuto námitku odmítl s poukazem na to, že přiznání překážky vycestování je dočasným řešením v rámci azylového práva, zatímco k tomu, aby mohl stěžovatel pobývat se svou manželkou a její dcerou, je potřeba řešení trvalé. Stěžovatel poukazuje na § 91 odst. 1 písm. b) zákona o azylu, podle nějž nelze ukončit pobyt cizince

v ČR, pokud by to bylo v rozporu s mezinárodními závazky ČR. Takový závazek je obsažen i v čl. 8 Evropské úmluvy. Je přitom irelevantní, zda se jedná o řešení dočasné nebo trvalé, neboť je pouze na cizinci, jestli bude svou situaci po přiznání překážky vycestování dále řešit např. v režimu zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců. Právě § 91 zákona o azylu je přitom poslední cestou, jak může stěžovatel ochránit svůj rodinný život, neboť mu bylo uděleno správní vyhoštění. Žalovaný přitom měl povinnost překážku vycestování posoudit, když stěžovatelova žádost o azyl nebyla zjevně nedůvodná ve smyslu § 16 zákona o azylu.

Stěžovatel dále polemizuje s výkladem zákona o azylu provedeným krajským soudem, podle něž je účelem institutu azylu poskytnout ochranu tomu, kdo je v zemi své státní příslušnosti pronásledován za uplatňování politických práv a svobod nebo cítí důvodnou obavu z pronásledování z vymezených důvodů, a to ze strany státu. Stěžovatel oproti tomu poukazuje na fakt, že podle správní judikatury dostačuje, pokud jsou jevy zakládající pronásledování prováděny, podporovány či trpěny úřady v zemi původu, takže nositeli pronásledování nemusejí být nutně přímo složky státní moci. Závěr krajského soudu v tomto směru odporuje podle stěžovatele i článku 65 Příručky k postupům a kritériím pro určování právního postavení uprchlíků vydané UNHCR v roce 1992. Konečně poukazuje i na článek 43 této příručky, podle něž může na odůvodněnost obav z pronásledování poukazovat i to, co se stalo jeho přátelům a příbuzným i dalším členům stejné rasové nebo společenské skupiny.

Z těchto důvodů stěžovatel navrhuje zrušit napadený rozsudek krajského soudu a v doplnění kasační stížnosti žádá, aby byl jeho kasační stížnosti přiznán odkladný účinek.

Žalovaný ve svém vyjádření pouze odkazuje na obsah správního spisu a dodává, že se domnívá, že jeho rozhodnutí i rozsudek krajského soudu byly vydány v souladu s právními předpisy. Dále žalovaný konstatuje, že manželství s občanem ČR není azylově relevantním důvodem. Žalovaný odkazuje na stěžovatelovo vyjádření v pohovoru, neboť ať vykládá pojem pronásledování jakkoliv, je právě z tohoto pohovoru zřejmé, že neuvedl žádné relevantní skutečnosti, na jejichž základě by mohlo být pronásledování shledáno, když stěžovatel výslovně uvedl, že nežádá o azyl z politických důvodů. Konečně žalovaný připomíná, že stěžovatelem citovaná Příručka k postupům a kritériím pro určování právního postavení uprchlíků není pro něj závazná a má pouze doporučující charakter. Proto navrhuje, aby byla stěžovatelova kasační stížnost zamítnuta jako nedůvodná.

V souzené věci Nejvyšší správní soud z předmětného správního spisu především zjistil, že řízení o udělení azylu bylo zahájeno dne 16. 11. 2002 na základě žádosti, v níž je jako důvod žádosti o azyl uvedeno, že má stěžovatel v ČR rodinu, se kterou mu nebylo umožněno žít. Na Ukrajině sice neměl žádné problémy, ale je tam nestabilní politická situace a velký nacionalismus. Navíc uvedl, že je ruské národnosti a například v roce 2000 docházelo na Ukrajině k výtržnostem proti občanům ruského původu. Totéž vyplývá i z protokolu o pohovoru k důvodům návrhu na zahájení řízení o udělení azylu ze dne 27. 1. 2003. Z tohoto pohovoru vyplývá, že v ČR pobývá od roku 1997, v roce 1998 se pak oženil s českou státní příslušnicí. V době svého pobytu v ČR pracoval jako zmocněnec v ruské firmě zabývající se vymáháním pohledávek. V roce 2000 byl odsouzen za výtržnictví, poté ještě za vydírání a útok na veřejného činitele. Zdůraznil, že žádá o azyl z humanitárních důvodů podle § 14 zákona o azylu. Navíc se nemohl vrátit na Ukrajinu pro svou ruskou národnost. Hlavním důvodem žádosti o azyl ale byla snaha zůstat s jeho rodinou.

Žalovaný se rozhodl stěžovateli azyl neudělit svým výše označeným rozhodnutím ze dne 19. 9. 2003, když uvedl, že v průběhu správního řízení bylo objasněno, že důvodem jeho žádosti byly potíže, které mu vznikly v souvislosti se snahou zajistit si legální pobyt na území ČR. Žalovaný vycházel ze Zprávy Ministerstva zahraničí USA o stavu dodržování lidských práv na Ukrajině za rok 2002 a z dalších zdrojů. Na pozadí těchto zdrojů žalovaný konstatoval, že se stěžovatel nijak politicky neangažoval a nebyl tedy pronásledován za uplatňování politických práv podle § 12 písm. a) zákona o azylu. Neuvedl ani žádnou konkrétní obavu, kterou by bylo možno podřadit písmenu b) tohoto ustanovení. Uváděl sice jako hrozbu možné konflikty mezi ruskou a ukrajinskou komunitou na západní Ukrajině, ovšem sám do svého odchodu z Ukrajiny nic podobného nezažil a o těchto konfliktech pouze slyšel od rodičů. Naopak ze zdrojů žalovaného vyplývalo, že nebylo možno shledat vážné etnické napětí mezi Rusy a Ukrajinci. Se snahou legalizovat pobyt v ČR odkázal žalovaný stěžovatele do rámce zákona o pobytu cizinců. Dále žalovaný neshledal ani podmínky umožňující udělení azylu podle § 13 zákona o azylu a neudělil mu ani humanitární azyl, přestože přihlédl jak k tomu, že má stěžovatel astma, tak k jeho sociální a rodinné situaci. Neshledal ani důvody pro konstatování překážky vycestování.

Proti tomuto zamítavému rozhodnutí podal stěžovatel žalobu ke Krajskému soudu v Brně odůvodněnou porušením několika vyjmenovaných ustanovení zákona č. 71/1967 Sb., správního řádu, a domněnkou, že splňoval podmínky pro udělení azylu stanovené v § 12 zákona o azylu minimálně pro vztážení překážky vycestování podle jeho § 91. Nesprávnost neshledání překážky vycestování přitom odůvodnil obdobně jako následně v kasační stížnosti, tedy zejména poukazem na závaznost článku 8 Evropské úmluvy a dále na Úmluvu o právech dítěte z roku 1989 (publ. pod č. 104/1991 Sb.).

Krajský soud v Brně tuto žalobu zamítl shora označeným rozsudkem, když shledal, že žalovaný ve správním řízení respektoval zásady obsažené v ustanoveních správního řádu, která stěžovatel namítal. V otázce překážky vycestování pak krajský soud odmítl stěžovatelův poukaz na Úmluvu o právech dítěte, která chrání práva dětí a rodičů, stěžovatel ovšem není otcem nezletilé dcery své manželky, ani není v postavení, které by bylo otcí postaveno na roveň, naopak má stěžovatel vlastní dceru na Ukrajině a k ní ho váže vyživovací povinnost. Za nedůvodnou označil i námitku vztahující se k článku 8 Evropské úmluvy, neboť shledání překážky vycestování je dočasným řešením, zatímco stěžovatel by k řešení své situace potřeboval řešení trvalé. Navíc krajský soud poukázal na vázanost výroku o existenci překážky vycestování na výrok o neudělení azylu zakotvenou v § 28 zákona o azylu a na to, že stěžovatelův příběh zjevně není příběhem uprchlíka, když stěžovatele nelze označit za někoho, kdo by žádal o ochranu jako oběť pronásledování. Stěžovatel neměl strach z pronásledování a jeho žádost o azyl byla motivována obtížemi při legalizaci pobytu v ČR poté, co byl odsouzen za trestný čin a nemohl využít nástrojů zákona o pobytu cizinců. Ze všech těchto důvodů krajský soud posuzovanou žalobu zamítl výše označeným rozsudkem napadeným touto kasační stížností.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadený rozsudek Krajského soudu v Brně v rozsahu kasační stížnosti a v rámci uplatněných důvodů (§ 109 odst. 2, 3 s. ř. s.) a dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

Nejvyšší správní soud nejprve vážil nezbytnost rozhodnutí o žádosti o odkladný účinek kasační stížnosti. Dospěl k závěru, že o ní není třeba rozhodovat tam, kde je žadatel chráněn před důsledky rozsudku krajského soudu režimem pobytu za účelem strpení

podle § 78b odst. 1, 2 zákona o azylu (cizinec má nárok na udělení víza za účelem strpění pobytu mj., pokud žádost doloží dokladem o podání kasační stížnosti proti rozhodnutí soudu o žalobě proti rozhodnutí ministerstva ve věci azylu a návrhu na přiznání odkladného účinku - takové vízum opravňuje cizince k pobytu na území po dobu platnosti víza, která je 365 dnů; na žádost cizince odbor cizinecké a pohraniční policie platnost víza prodlouží, a to i opakovaně) - ze zákona platnost uvedeného víza zaniká právní mocí rozhodnutí o kasační stížnosti. Pozitivní rozhodnutí o žádosti o odkladný účinek by tedy nemělo z hlediska ochrany stěžovatele žádný význam, negativní by před rozhodnutím o kasační stížnosti bránilo řádnému soudnímu řízení. Při rozhodnutí o kasační stížnosti pak je rozhodnutí o odkladném účinku nadbytečné, neboť obecně může přiznání odkladného účinku kasační stížnosti přinést ochranu jen do doby rozhodnutí o této stížnosti.

Stěžovatel podobně jako v žalobě brojí zejména proti tomu, že u něj nebyla shledána překážka vycestování založená na tvrzeném rozporu jeho vycestování zpět do země původu s článkem 8 Evropské úmluvy. Zdejšímu soudu v této otázce nezbyvá, než se připojit k jednotnému hlasu ve stěžovatelově azylovém řízení dosud zainteresovaných orgánů v tom směru, že překážka vycestování není prostředkem k obcházení institutů zákona o pobytu cizinců. Smyslem legislativního zahrnutí překážky vycestování do českého zákona o azylu bylo zakotvit do českého azylového práva tzv. *zásadu non-refoulement*, tedy zásadu zabezpečující, že uprchlík nebude, ani pokud mu z různých důvodů nebude udělen azyl, vydán do země, kde by byl zásadním způsobem objektivně ohrožen na životě, svobodě či tělesné integritě. Z takových důvodů však stěžovatel po shledání překážky vycestování nevolá, jak správně konstatoval zejména krajský soud.

Není ani namístě zcela přeformulovávat a obcházet smysl institutu překážky vycestování poukazem na ustanovení § 91 odst. 1 písm. b) zákona o azylu, tedy na rozpor vydání žadatele o azyl s mezinárodními závazky. Tyto mezinárodní závazky totiž nemohou být jakékoliv povahy, ale musejí se vztahovat k samotné zásadě *non-refoulement*, tedy k objektivní hrozbě výše vyjmenovaných skutečností, a nemohou vykročit ze systematiky a smyslu tohoto ustanovení, jak navrhuje stěžovatel. Jistě by nebylo dostatečným důvodem pro shledání překážky vycestování například ani to, pokud by se žadatel o azyl během svého pobytu v ČR zabýval dovozem zboží z jiné členské země Evropské unie, takže jeho vypovězení do země původu by mohlo uškodit volnému pohybu zboží jako jednomu ze základních mezinárodních závazků ČR plynoucích z jejího členství v Evropské unii. Tímto pohledem je třeba vnímat také stěžovatelem citovaný čl. 8 Evropské úmluvy. Judikatura vycházející z této úmluvy ostatně řešila situaci obdobnou stěžovatelově v rozsudku D.v. Francie ze dne 19. 2. 1998 (stížnost č. 154/1996/773/974, <http://www.echr.coe.int/ECHR/EN/Header/Case-Law/HUDOC/HUDOC+database>), kde Evropský soud pro lidská práva neshledal porušení stěžovatelčina práva na respektování rodinného života v tom, že byla stěžovatelka - alžírská státní příslušnice - vyhoštěna pro porušování francouzských zákonů z Francie, přestože tím byla oddělena od svého nezletilého syna, francouzského státního občana. V nyní posuzovaném případě navíc stěžovatel nenamítá přerušení vazby se svým dítětem, které bylo řešeno v citovaném rozsudku, ale se svou manželkou a její dcerou.

Lze tak konstatovat, že jakkoli zdejší soud nezpochybňuje tíživost stěžovatelovy osobní situace, tato tíživost nespadá svou povahou do skupiny následků, před nimiž jsou žadatelé o azyl chráněni ustanovením § 91 zákona o azylu. Stěžovateli navíc odloučení od jeho rodiny hrozí prvotně proto, že se mu nedaří dostat požadavkům zákona o pobytu cizinců, neboť za svého pobytu v ČR spáchal několik trestných činů,

za něž byl českými soudy pravomocně odsouzen. Tyto potíže jej však nekvalifikují pro poskytnutí azylu či pro shledání překážky vycestování. Pokud český vnitrostátní právní řád zakotvuje ve svém zákoně o pobytu cizinců určité podmínky k tomu, aby stěžovatel mohl žít se svou rodinou, nelze při vlastní trestnou činností zaviněném neúspěchu v rámci těchto procesů úspěšně zkoušet postupy podle zákona o azylu a při neúspěchu i zde namítat, že ČR nedostála svým mezinárodním závazkům. Tyto závazky totiž v daném případě zakotvují povinnost státu poskytnout osobám v jeho jurisdikci efektivní prostředky, jak se svých práv domoci, nepředstavují však absolutizovanou záruku, že tyto osoby budou moci tato práva vykonávat i tehdy, kdy v uplatnění těchto efektivních prostředků neuspějí, zde proto, že svou vinou nesplňují podmínku trestní zachovalosti definované v § 174 zákona o pobytu cizinců.

Argumentuje-li pak stěžovatel články 43 a 65 metodické Příručky procedur a kritérií pro přiznání postavení uprchlíka, je třeba upozornit za prvé na to, že se nejedná o zákonný dokument, jímž jediné jsou soudy vázány, nýbrž o nezávazný dokument doporučující povahy. Zejména však ani argumentace těmito dvěma články zjevně nedopadá na stěžovatelův případ, když se jeden z nich týká případu hrozby, o níž se uprchlík nepřímo dozvěděl, druhý pak dopadá na pronásledování pocházející od některých složek obyvatelstva, které je tolerováno veřejnou mocí uprchlíkovy země původu. Stěžovatel se sice zmínil o tom, že se v době pobytu v ČR doslechl o národnostních třenicích v jeho zemi původu, z pohovoru však jasně vyplývá, že tyto problémy nebyly důvodem, pro něž žádal o azyl. Tímto důvodem, k němuž se i v pohovoru sám vracel a obracel k němu pozornost žalovaného, byla snaha legalizovat pobyt v ČR tak, aby mohl žít se svou manželkou, když mu jeho trestná činnost znemožnila využít nástrojů zákona o pobytu cizinců. Takové důvody však, ani pohledem argumentace obsažené v kasační stížnosti, nezakládají důvod ke shledání pronásledování ani překážky vycestování. Žalovanému ani krajskému soudu v posuzování těchto otázek nelze vytknout žádné pochybení, které by zakládalo důvodnost kasační stížnosti, a tuto je proto třeba zamítnout.

Lze proto uzavřít, že Nejvyšší správní soud v daném případě neshledal naplnění namítaného důvodu kasační stížnosti ve smyslu ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s., neboť - jak vyplývá ze shora uvedeného - v souzené věci se krajský soud nedopustil nezákonnosti spočívající v nesprávném posouzení právní otázky v předcházejícím řízení.

Ze všech těchto důvodů Nejvyšší správní soud dospěl po přezkoumání kasační stížnosti k závěru, že kasační stížnost není důvodná, a proto ji zamítl (§ 110 odst. 1 s. ř. s.).

Stěžovatel, který neměl v tomto soudním řízení úspěch, nemá právo na náhradu nákladů řízení (§ 60 odst. 1 s. ř. s.) a Ministerstvu vnitra náklady řízení nevznikly. Proto soud rozhodl, že se žalovanému nepřiznává právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 3. dubna 2006

JUDr. Vojtěch Šimíček
předseda senátu